

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

Lessius, Leonardus

Lovanii, 1645

Art. 6. Vtrum homo eligat ex necessitate, an liberè.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)

Peccatum
primi An-
geli, iuxta
Scotum.

sufficit vt id cupiant volitione directa. Simili modo iuxta Scotum, Gabrielem, & multos Doctores, peccatum primi Angeli fuit, quod appetierit esse aequalis Deo secundum substantiam: quæ sententia non est impossibilis, imò est valde probabilis, si loquamur non de primo peccato, sed de aliquo ex sequentibus post primum.

Quomodo
impossibi-
lia possunt
appeti.

Tertiò, Voluntas potest appetere non solum id, quod absolute subiecto est conueniens, sed etiam quod ei est conueniens secundum aliquam partem, id est, gradum naturæ vel conditionem (potest enim appetere quod est subiecto conueniens secundum corpus, etsi non sit conueniens secundum animam; & quod est conueniens secundum gradum naturæ vegetantis, etsi non sit conueniens secundum gradum naturæ sentientis:) sed id quod est absolute impossibile subiecto, potest ei esse conueniens secundum aliquem gradum, & non habere repugnantiam secundum illum gradum: v. g. esse Angelum, esse Deum, est conueniens homini, secundum gradum substantiæ, & nullam secundum illum gradum habet repugnantiam. Ergo voluntas poterit illud appetere.

11
Solutio
obiectio-
nes.

Obijcitur Primò, id quod scitur absolute esse impossibile, non potest iudicari esse bonum: ergo non potest appeti. Conseq. patet, quia nihil potest appeti nisi sub ratione boni. Antecedens probatur, quia quod scitur esse impossibile, non potest iudicari existere actu vel potestate; ac proinde non potest iudicari esse ens: ergo neque bonum: nam ratio boni supponit rationem entis. Ita Caietanus:

Respondeo primò, si hæc ratio aliquam vim habet, etiam vim habet contra Caietanum. Nam ipse concedit, impossibile appeti propter aliquid ei coniunctum; vt non esse Dei, propter liberationem à miseria: necesse ergo est fateatur non esse Dei iudicari vel apprehendi esse bonum ratione illius coniuncti. Quomodo autem id fieri potest, cum sit proflus impossibile?

Respondeo Secundò, vt aliquid possim appetere, non est necesse vt iudicem illud mihi secundum naturam particularem quam habeo, esse bonum vel conueniens; sed sufficit vt iudicem illud esse bonum in se, vt Scotus & Gabr. docent: v. g. quod bonum sit esse Deum, esse Angelum. Vel certè, esse bonum mihi considerato præcisè secundum rationem substantiæ vel entis, seclusis omnibus alijs rationibus repugnantibus. Cuius enim indiuiduo entis infra Angelum, quatenus ens est, nihilque includit naturæ Angelicæ repugnans, melius est esse Angelum, quam esse id quod iam est; & cuius indiuiduo entis infra Deum, melius est esse Deum, quam esse id quod nunc est.

A simili de
intellectu.

Ratio est, quia sicut intellectus potest considerare & apprehendere subiectum secundum rationem præcisè, ita voluntas potest aliquid ei secundum hanc rationem appetere. Sicut enim intellectus extendit se ad omne verum: & sub quauis præcisione rationis formalis, secundum quam est verum. Ita voluntas se extendit ad omne bonum & conueniens sub quauis præcisione, secundum quam est conueniens.

Imò sufficit
simplex
apprehen-
sio absque
expresso
iudicio.

Neque est necessarium, vt iudicij expressis iudicem esse conueniens vel possibile; sufficit vt simplici apprehensione apprehendam, v. g. esse

Deum, esse Angelum, tamquam mihi conueniens secundum rationem entis, & vt non repugnans secundum hanc rationem absque aliquo formali iudicio. Nam apprehensio sufficit ad actum complacentiæ.

Hinc patet, quomodo possit appeti id quod contradictionem implicat. Non enim est necesse vt iudicetur esse possibile; sed sufficit vt possit apprehendi, tamquam non repugnans secundum illam rationem, etiamsi secundum alias rationes sit repugnantia. Exempli gratia. Quando diabolus optat esse Deus, non optat esse Angelus simul & Deus, Angelus & non Angelus, creatura & non creatura; sed optat tantum alterum extremum contradictionis, naturam scilicet & qualitatem diuinam, quæ est maxime appetibilis, & maxime ipsi conueniens considerato sub ratione entis: quamuis secundum rationem creaturæ vel Angeli non sit conueniens.

Obijcitur Secundò, Nemo potest appetere id ex quo nihil commodi acciperet, etiamsi fieret quod cupit: sed si Angelus fieret Deus per essentiam, ipse nihil inde commodi reportaret; nam ipse desineret esse; & sic non ipse esset Deus, sed alius: ergo non potest illud appetere.

Confirmatur, Quia nemo potest appetere sui interitum, vt inquit Ansel. l. de casu Diaboli c. 4. præsertim vt aliquid boni positui consequatur.

Respondeo Negando maiorem si intelligatur de perceptione commodi in sua persona; quia si possimus quædam appetere, quæ alijs sunt commoda, etiamsi nos inde nihil in persona nostra recipiamus (patet in amore parentum erga filios, & amicorum erga amicos;) multò magis poterit aliquis appetere, quod sibi esset commodum in naturâ alienâ, in quam conuerteretur. Vnde etiamsi Angelus nihil in naturâ Angelicâ commodi perciperet, si votum ipsius quo Deus fieri desideraret, impleteret; tamen perciperet in naturâ diuinâ, in quam conuerteretur. Nec refert quod non ipse, sed alius perciperet; quia secundum æstimationem moralem, ipse censeretur percipere; idque multò magis quam parentas mortui censetur in filijs viuere, & esse beati.

Ad Confirm. Etsi prudenti iudicio nemo possit appetere non esse, vt aliquid boni positui compos fiat; tamen absolute potest. Nam si damnati appetant non esse quod sunt, vt careant miseria; cur non possit quis appetere non esse quod est, vt vertatur in naturam præstantiorem?

Nec obstat quod D. Thom. 1. p. q. 63. ar. 3. ait, Angelum non potuisse appetere similitudinem Dei per æqualitatem; quia loquitur de appetitu efficaci. Vnde non sequitur, quin poterit illam appetere appetitu inefficaci.

Potest quis
appetere
amittere
suum esse,
vt asse-
quatur
melius
esse.

ARTICVLVS VI.

Vtrum homo eligat ex necessitate,
an liberè.

Conclusio est, hominem eligere non ex necessitate, sed liberè. Ratio est, tum quia in potestate est eligere & non eligere; tum quia in potestate eius est eligere hoc vel illud.

Vbi notandum Primò, D. Tho. priore modo significare electionem esse liberâ secundum exercitium, posteriore modo secundum speciem.

Notandum

Notandum Secundò, Radicem libertatis consistere in amplitudine intellectus, vt hic rectè explicat D. Thomas.

DVBIUM I.

Verum quando est vnicum solum medium ad finem idoneum, electio sit libera, an necessaria?

14 **R**espondeo, Electionem talis medij esse necessariam ex suppositione, absolutè tamen & simpliciter liberam.

Est necessaria ex suppositione. Prior pars probatur, quia supposità efficaci intentione finis, si in ea intentione persistas, non est in potestate tuà vt illud medium non eligas. Ratio est, quia intentio efficax mouet ad executionem. Executio autem nihil est aliud, quàm vsus medij, qui vsus supponit electionem. Itaque cum vnum tantum sit medium, necesse est illius electionem interuenire: idque confirmatur experientia: qui enim efficaciter vult consequi sanitatem, & certò nouit non esse nisi vnum pharmacum ad hoc idoneum, necesse est velit illud pharmacum. Quòd si nolit, non persistit in priori intentione. Sic qui vult fieri Christianus, necesse est velit Baptismum; qui vult placere Deo, necesse est velit seruare mandata, iuxta illud Ioan. 14. *Si quis diligit me, mandata mea seruabit.*

Aduerte tamen, hanc electionem medij non esse necessariam, nisi pro eo tempore vel momento quo intentio incipit esse efficax. Incipit autem intentio esse efficax, quando ex vi ipsius homo se incipit applicare ad executionem. Nam intendere efficaciter, est ita velle finem, vt ex vi illius affectus mouearis ad executionem: vnde non est necesse vt electio fiat priùs tempore, quàm homo se applicet ad executionem.

Absolutè tamen est libera.

Altera pars probatur, quia omni momento est in potestate voluntatis non eligere: nam omni momento potes facere, vt intentio non sit efficax, id est, vt non moueat ad executionem: potes enim vel intentionem mutare, vel differre executionem.

15 *In electio-
ne est nouū
meritum,
vel demer-
situm.*

Hinc sequitur, hanc necessitatem non ob stare, quin in electione talis medij sit nouum meritum: Primò, Quia nulla est necessitas eligendi nisi in primo instanti executionis: nam ante illud instans potest voluntas suspendere electionem, vnde ante illud instans est omninò libera: atqui hoc modo passim ab omnibus fit electio: non enim expectant vsque ad instans executionis vt eligant, sed antea eligunt cum magna libertate & indifferentia.

Secundò, Quia etiam in illo primo instanti, quo debet inchoari executio, tantum est necessitas ex suppositione, quæ non impedit quò minus actus sit absolutè liber, modò illa suppositio sit in potestate voluntatis, vt ostensum est 1. parte quaest. 19. Et ratio est, quia omni momento est in potestate voluntatis, talem actum non elicere tollendo suppositionem. Quòd si suppositio non esset vllò modo in potestate voluntatis, & actus ex ea sequeretur necessariò, iam ille actus esset absolutè necessarius, & non liber; vt ibidem ostensum est.

Dices, Positâ intentione efficaci, voluntas in primo instanti executionis est determinata ad

electionem: ergo electio tunc non est libera in seipsâ, sed solum in sua causâ, scilicet in volitione vnde procedit, & consequenter non erit nouum meritum aut demeritum in electione, sicut neque est in opere exteriori.

Responderi potest Primò Negando primam consequentiam. Actio enim in se dicitur libera per denominationem extrinsecam, quatenus elicitur à potetia intrinsecè libera & indeterminata. Quòd potest fieri dupliciter, Primò, Immediatè, sic intentio est libera: Nam immediatè comparatur ad voluntatem indeterminatam. Secundò, mediatè, sic electio est libera. Neque est simile de opere exteriori, quia hoc elicitur à potentia omninò determinata, v. g. à potentia intellectuâ, sensitua vel motiua, quæ non sunt intrinsecè liberae. Cuius signum est, quòd voluntas & opus externum censeantur vnus actus moralis, habens vnâ eandemque malitiam, vel bonitatem moralem; opus enim externum est solum complementum & terminus voluntatis internæ. Intentio autem & electio censentur distincta opera moralia, habentia diuersam bonitatem, vel diuersam malitiam; quia diuersa obiecta diuersum ordinem ad rationis dictamen habentia: vnde aliter intentio est rationi conformis, aliter electio.

Electio potest dici libera quam opus exteriori.

Respondeo Secundò, Admissâ priore confessione, nego secundam. Quia etiam si illo momento electio in se libera non sit; tamen est in ea nouum meritum: eò quòd ad hoc sufficiat, vt absolutè loquendo libera sit, siue in se, siue in sua causa; & nouam honestatem formalem habeat. Quando enim duo actus necessariò sunt connexi, diuersam honestatem formalem habentes, vterque simul reddit hominem meliorem, magisque laudabilem, quàm alter solus: sicut patet à simili in actibus intellectus. Cognitio enim principij & cognitio conclusionis magis illuminant intellectum veritate, quàm cognitio sola principij. Eodem modo intentio finis honesti, & electio medij simul iunctæ, affectum reddunt magis rectum & conformem legi æternæ, & rationis dictamini, quàm intentio sola. Secus est de actu exteriori, qui non elicitur à voluntate, quia hic non habet propriam bonitatem formalem, qua voluntas ipsa conformetur rectæ rationi, & melior in se fiat: sed tantum obiectiuam, in quam voluntas vt in obiectum tendat; quæ in executione est bonitas materialis actus virtutis.

DVBIUM II.

Verum si plura sint media ad finem idonea, necessarium sit, postâ efficaci intentione finis, eligere id quod est ad finem vtilius?

Omissis sententijs Respondeo & Dico Primò, Illud medium necessariò eligi, quòd præ ceteris iudicatur esse vtilius ad obtinendum finem; eo modo quo intendis obtinere. Exempli gratia: Si intendas consequi sanitatem citissime, vel perfectissime, vel commodissime, necesse est eligere illud medium, quòd præ ceteris ad hoc iudicatur esse vtilius. Ratio est, quia tunc est vnicum medium ad finem intentum. Sicut enim quando finis nullo modo potest haberi, nisi per certum medium, necesse est illud medium eligere; ita

16 *Quid dicitur vtilius; si finis intenditur sub certo modo?*

ita quando non potest eo modo obtineri quo intendis, nisi per certum medium, necesse est illud eligere: nam tunc cetera non censentur utilia. Itaque qui efficaciter vult non solum saluus fieri, sed securissime saluus fieri, necesse est fugiat mundum, & eligat Christi consilia. Qui vult citissime fieri Theologus, necesse est eligat viam methodicam & compendiarium.

Hinc sequitur, si duo sint media aequè utilia ad finem intentum consequendum, ex vi intentionis non posse alterum alteri praeferi; sed necessarium est ut id fiat ob aliam causam, vel certe pro nudo arbitrio voluntatis.

Dico Secundo, Quando sunt plura media ad finem utilia, & finis non intenditur sub certo aliquo modo, non est necessarium eligere id, quod est utilissimum, sed potest eligi minus utile. Probatur, quia nullum ex his est determinatè necessarium ad finem, cum per quodvis ex illis possit obtineri. Confirmatur experientia in electione statuum: Etsi enim status consiliorum sit ad salutem utilissimum medium, non tamen omnes illum statum eligunt; quia sufficit illis, si aliquo modo possint salvi fieri.

Contra Obijcitur Primo, Electio est appetitio praconsultati, teste Arist. 3. Ethic. c. 3. & 4. id est, eius quod per consultationem antè iudicatum est, ut ipse explicat. Atqui fieri nequit ut iudicium consultationis, quod est consultationis conclusio, sit de medio minus utili; nisi forte per errorem intellectus, quem hic excludimus: ergo fieri nequit ut medium minus utile eligatur, relictis utilioribus.

Secundo, In electione necesse est vnum praeferi alteri in ordine ad finem; Nam electio est de duobus vel pluribus acceptatio vnius pra alijs, ut Aristot. docet lib. 3. Ethic. c. 3. ex ipso nomine Graeco, προαίρεσις enim dicitur ἕως πρὸ τῶν ἄλλων ἀπορίων, id est, quod praeter ceteris est eligendum.

Respondeo, Dupliciter fieri posse electionem inter plura media.

Primo, Ut in acceptatione mediorum solum habeatur ratio utilitatis ad finem; & sic fieri nequit ut quis eligat medium minus utile, relicto utiliori. Ratio est, quia medium minus utile, etiamsi per se consideratum sit utile ad finem, tamen comparatum cum medio utiliore non est utile, sed inutile; ac proinde fieri nequit ut praeter altero acceptetur: nam inutile censetur malum: malum autem per se non potest appeti. Atqui hic modus proprie significatur nomine electionis apud Aristotelem. Vnde concedendum est, si nomen electionis strictè accipiatur (scilicet pro appetitione vnius medij praeter altero; habità solius utilitatis ad finem consideratione) fieri non posse ut eligatur medium minus utile, relicto utiliore. Sed passim non ita strictè hoc nomen accipitur; neque in electionibus faciendis haec sola utilitas ab hominibus spectari solet.

Secundo igitur modo fieri potest electio inter plura media, ita ut praeter utilitatē ad finem primum, spectetur etiam utilitas ad alios quosdam fines, & sic eligatur medium minus utile ad finem praecipuum, relicto utiliore ad eundem finem. Sic aeger eligit medicamentum suave, etsi minus efficax praeter amaro efficaciore; quia non solum intendit sanitatem, sed etiam voluptatem. Sic multi eligunt statum matrimonij, relictis consilijs, quia non solum intendunt salutem, sed etiam commoda & voluptates huius vitae; quas putant esse in matrimonio.

Hinc omnis error in electione status; cum enim in hac electione quisque hoc tantum spectare deberet; qui status consideratis omnibus circumstantijs, futurus ipsi videatur utilissimus ad suam salutem, & ad Dei gloriam; multa alia spectat tamquam fines quosdam saltem secundarios; quae ad hanc tantum vitam pertinent, ut commoditates, honores, & similia; sicque fit ut medium salutis periculosum & minus utile praeferat securo & utilissimo.

Q V A E S T I O X I V.

De Consilio.

ARTICVLVS I.

Utrum Consilium sit inquisitio?

Conclusio est. Consilium est inquisitio seu quaestio quaedam. Patet ex Arist. 3. Ethic. cap. 3. ubi dicit, omnem consultationem esse inquisitionem, non contra. Idem docet Nemesius lib. de Homine, c. 34. & Damasc. lib. 2. de Fide cap. 22.

Nota Primo, Consilium seu Consultationem, quae & Deliberatio dicitur, proprie esse inquisitionem mediorum ad finem utilium. Vnde continet varios actus intellectus, nempe considerationem causarum, effectuum, & circumstantiarum, quae ad rectè iudicandum sunt necessariae. Ex hac inquisitione sequitur Iudicium, quod est effectus consilij, & versatur circa consilij conclusionem. Vtrum autem debeatur iudicium censeretur pars consilij, vt

vult Caiet. hoc loco; an effectus, parum refert. D. Thomas hoc loco dicit, iudicium esse post consilium, unde videtur sentire non esse partem, sed effectum; idque magis est consentaneum communi modo concipiendi, & Aristot. 6. Ethic. cap. 9. & 11. ubi distinguit ἐπιλογίαν & γνῶμην, id est, bonam consultationem; & iudicium equi & boni. Ratio est; quia consilium est inquisitio. Atqui inquisitio cessat accedente iudicio: ergo iudicium non est pars consilij. Deinde saepe habetur consilium sine conclusione; ergo conclusio non est pars.

Aduerte tamen, nomine consilij saepe intelligi iudicium; nam effectus appellantur nominibus causarum; vt cum dicimus, hoc est meum consilium.

Nota Secundo, Consilium proprie non conuenire Deo, quia Deus non inquit quid agendum; sed quidquid in quouis negotio per totam aeternitatem

Quo modo
necesse sit
ut electio
sit medij
utilioris,
Et quo modo
non.

Vnde error
in electione.

Consilium
non conuenit
Deo sicut
nitatem

Quid, si
finis non
intenditur
sub certo
modo.

17
Soluatur
objectio.

Consilium
seu Con-
sultatio
quid.

Iudicium,
quid.